

Monumentnummer*: 529664

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 28 juni 2010
Kadaster deel/nr 82955/142

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Arnhem Arnhem Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Arnhem Deelen/Klein-Heidekamp

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Arnhem A 1541

Omschrijving**

Inleiding

Gebouw 1-2 ligt aan de oostzijde van de oostelijke noord-zuidweg van Klein-Heidekamp, vrijstaand tegen bebost terrein, tussen de gebouwen 1-1 en 1-3, iets ten noordwesten van het eerste. De noklijn van gebouw 1-2 loopt evenwijdig met de weg en met die van gebouw 1-1. In 1940/1941 gebouwd als 'Sonderbau', type ketelhuis met kolenopslag, en op macroniveau onderdeel van een grote militaire vliegveldstructuur uit de jaren 1940-1945. Op mesoniveau onderdeel van een ijl complex van in brinkdorpachtig verband geplaatste gebouwen en op microniveau van een centraal gelegen ensemble van functionele onderkomens. Het ketelhuis functioneerde onder meer als verwarmingscentrale voor Klein-Heidekamp en vervulde zo een pioniersrol in de wijkverwarming in Nederland. Het ketelhuis met kolenopslag bestaat uit twee duidelijk van elkaar te onderscheiden onderdelen: een hoofdvolume en een noordelijk hiervan gelegen lagere L-vormige aanbouw.

Omschrijving

Deels onderkelderd, met ca. 50 cm dik buitenmuurwerk uitgevoerd, merendeels bakstenen KETELHUIS met KOLENOSLAG op een samengestelde plattegrond, bestaande uit een hoofdzakelijk rechthoekig hoofdvolume en een op een L-vormige plattegrond opgetrokken aanbouw.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het hoofdvolume wordt gedekt door een met overwegend grauwe gegolfde verbeterde holle (Hollandse) pannen belegd en aan weerszijden afgewolfd zadeldak met enig overstek en met aan de zuidzijde in de nok een bakstenen schoorsteen. Rechts aan de westelijke langsgewel een aanbouw onder verlengd dakschild en uitgebouwd in de oostelijke langsgewel een opmerkelijk zwaar uitgevoerde bakstenen schoorsteen met klimijzers. Op de schoorsteen enige moderne uitlaten van rookkanalen. Aan de noordelijke kopgevel de L-vormige aanbouw met aan de gevel aansluitend schilddak. De westelijke langsgewel / hoofdgevel is uitgevoerd met een houten vensterstrook, waarin geschakelde of door een tweetal smalle muurdammen gescheiden vensters, voorzien van ramen met roedenverdeling; in de aanbouw rechts drie kleine vierkante vensters met vierruits ramen en houten luikjes met aan een zijde een in groen en wit geschilderd zandlopermotief. Links naast de uitbouw een bakstenen trap met ijzeren leuning naar kelderniveau met links toegang tot functionele ruimte en rechtuit een afgetimmerde gevelopening, beide onder hanenkam. In oostelijke langsgewel twee getoogde vensters onder rollaag en voorzien van houten luiken met groen en wit zandlopermotief en hiertussen de zware bakstenen schoorsteen. Onder beide vensters ventilatieroosters. Centraal in de zuidelijke kopgevel een getoogde toegangsopening met bakstenen stoep en houten deur, en links en rechts hiervan vergelijkbare vensteropeningen met houten luiken. Onder deze beide vensters lichtkokers naar kelderniveau, voorzien van rollaag. Op zolderverdiepingniveau drie kleine vierkante vensters met vierruits ramen en kleine houten luiken. In noordelijke kopgevel twee toegangsopeningen: links een getoogde opening met dubbele opgeklampte deuren en rechts hiervan een rechthoekige toegangsopening met opgeklampte deur, beide onder rollaag. Hierboven de aankapping van de aanbouw. Mastgoten en wit geschilderde windveren. Het interieur omvat onder meer een grote, vanuit kelderniveau oprijzende functionele ruimte met moderne verwarmingsketels op een voor de bouwtijd kenmerkende tegelvloer; de wanden zijn voorzien van geschilderde lambrisering, terwijl plafond / zoldervloer vermoedelijk is uitgevoerd in beton. Aan de zuidzijde een ijzeren trapconstructie naar begane grondniveau, die aan de noordzijde ontbreekt. In de aanbouw onder verlengd dakschild zijn onder meer voor de bouwtijd kenmerkende paneeldeuren met vierruits licht en geel tegelwerk herkenbaar.

De L-vormige aanbouw aan de noordelijke kopgevel van het hoofdvolume is gebouwd als halfopen kolenopslag en wordt gedekt door een deels met rode en deels met grauwe verbeterde holle (Hollandse) pannen belegd, aan de noordgevel aansluitend schilddak. De aanbouw bestaat uit een circa anderhalve meter hoge, op de hoeken van steunberen voorziene borstwering, die wordt beëindigd door een rollaag en daarbovenop houten stijlen met korbelen als dragers van de kap, maar aan de westzijde bakstenen kolommen. Tussen borstwering en dakvoet is ongeveer een meter open ruimte. Links in de westgevel een brede en ongeveer anderhalve meter hoge, vooral uit ijzeren buizen geconstrueerde draaideur en rechts een opgeklampte deur met kierende delen. In het met een bakstenen vloer belegde interieur enige circa anderhalve meter hoge, beraapte muurtjes onder een onbeschoten pannendak, dat wordt gedragen door een sporen- en spantenconstructie.

Waardering

KETELHUIS MET KOLENOSLAG, van algemeen belang als zeldzaam en relatief gaaf, nog in de oorspronkelijke bestemming functionerend onderdeel van een uit de Tweede Wereldoorlog stammend en door de Duitse bezetter als onderdeel van een groot militair vliegveld opgezet legerkamp, vanwege: architectuurhistorische, stedenbouwkundige, technisch-historische, krijgs- en cultuurhistorische en complex- en ensemblewaarden, die onder meer kunnen blijken uit de op lokale vormen geïnspireerde traditionalistische bouwtrant, uit de voor de bouwtijd kenmerkende onderdelen en details, uit de betekenis voor de geschiedenis van de wijkverwarming in Nederland, uit de kunstmatig opgezette brinkdorpstructuur en de tot in detaillering doorgevoerde camouflage, uit de samenhang van en met het totale militaire vliegveldconcept en de ruimtelijke hoofdlijnen en onderdelen van het kampement, en uit de onderlinge verwantschap van de hierbij toegepaste vormen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Bijgebouwen

Functie